

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Agent of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

TYSIAC protiv POLJSKE

(članci 8., 3., 13. i 14.)

Presuda od 20. ožujka 2007. godine

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, Alicija Tysiac, poljska je državljanka rođena 1971. godine koja živi u Varšavi.

Bolovala je više godina od teškog oblika miopije (dijoptrija otprilike -20 na svakom oku), što je za potrebe socijalnog osiguranja državni liječnički odbor ocijenio hendikepom srednje težine. Podnositeljica zahtjeva je u veljači 2000. godine otkrila da je po treći put trudna te je, zabrinuta za mogući utjecaj trudnoće na njeno zdravlje, odlučila potražiti savjet nekoliko liječnika.

Svaki od trojice oftalmologa kojima se podnositeljica zahtjeva obratila za savjet zaključio je da postoji ozbiljna prijetnja njenom vidu u slučaju iznošenja trudnoće. Međutim, zahtjev podnositeljice zahtjeva za izdavanjem potvrde u svrhu prekida trudnoće iz zdravstvenih razloga dotični su oftamolozi odbili. Podnositeljicu zahtjeva savjetovao je također liječnik opće prakse te joj je izdao potvrdu u kojoj su navedeni rizici kojima bi podnositeljicu izložila trudnoća, a koji proizlaze ne samo iz njenih problema s retinom, već također i posljedica porođaja koji bi uslijedio nakon prethodna dva porođaja carskim rezom.

Do drugog mjeseca trudnoće odnosno do travnja 2000. godine miopija podnositeljice zahtjeva napredovala je do stupnja dioptrije -24 na oba oka.

Gđa Tysiac je dobila termin 26. travnja 2000. godine na odjelu ginekologije i porodništva u svrhu prekida trudnoće. Pregledao ju je šef odjela, liječnik R.D., koji je zaključio da izvršenje terapijskog pobačaja nije medicinski utemeljeno. Stoga je podnositeljica zahtjeva spriječena u prekidu trudnoće te je rodila treće dijete carskim rezom u studenom 2000. godine.

Poslije poroda vid se podnositeljice zahtjeva znatno pogoršao uslijed dijagnosticiranog retinalnog izljeva krvi. Odbor liječnika zaključio da je podnositeljici zahtjeva s obzirom na njeno stanje potrebno liječenje i dnevna njega te ju proglasio osobom sa znatnim teškoćama.

Podnositeljica zahtjeva je podnijela kaznenu prijavu protiv liječnika R.D., no okružni je tužitelj prekinuo istragu s obrazloženjem da nije postojala uzročna veza između liječnikove odluke i pogoršanja vida podnositeljice zahtjeva. Štoviše, protiv liječnika nije pokrenut nikakav disciplinski postupak.

Gđa Tysiac, koja sama skrbi o svoje troje djece, registrirana je kao osoba sa znatnim teškoćama te po toj osnovi prima mjesečnu mirovinu u iznosu u vrijednosti 140 eura. Ne može vidjeti objekte udaljenije od 150 metara i strahuje da će u određenom trenutku sasvim izgubiti vid.

POSTUPAK I SASTAV SUDA

Zahtjev je podnesen Europskom sudu za ljudska prava 15. siječnja 2003. godine i proglašen dopuštenim nakon javne rasprave održane u Zgradi ljudskih prava u Strasbourgu dana 7. veljače 2006. godine.

Presudu je donijelo vijeće od sedam sudaca.

PRIGOVORI

Gđa Tysiac smatrala je da je ispunjavala uvjete propisane za pristup pobačaju iz terapijskih razloga. Ustrajala je u tvrdnji da je činjenica što joj nije dopušteno prekinuti trudnoću unatoč rizicima kojima je bila izložena predstavljala kršenje članaka 8., 3. i 13. Konvencije. Nadalje, prigovorila je nepostojanju procesnog i regulatornog okvira u kojem bi trudnoj ženskoj osobi bilo omogućeno pozvati se na svoje pravo na terapijski prekid trudnoće, uslijed čega je to pravo bilo praktički neostvarivo. Pozivajući se na članak 14. Konvencije, tvrdila je da je diskriminirana na temelju spola i hendikepiranosti.

ODLUKA SUDA

Članak 3.

S obzirom na okolnosti predmeta, Sud je zaključio da činjenice nisu upućivale na povredu članka 3. Konvencije te je odlučio da je prikladnije ispitati prigovore gđe Tysiac u odnosu na članak 8.

Članak 8.

Sud je primijetio da je prema Zakonu o prekidu trudnoće iz 1993. godine pobačaj u Poljskoj zakonit kada trudnoća predstavlja prijetnju životu ili zdravlju žene te da stoga nije na Sudu da ispituje u ovom predmetu obuhvaća li Konvencija pravo na pobačaj.

Sud je zaključio da je predmet povezan s pravom gđe Tysiac na poštivanje njenog privatnog života, ponovivši da zakonodavstvo kojim je reguliran prekid trudnoće zadire u područje privatnog života, budući da je privatni život trudne žene blisko povezan s razvojem fetusa.

Sud je odlučio ispitati prigovor sa stajališta pozitivne obveze države u smislu članka 8. Konvencije da osigura fizički integritet budućih majki.

Sud je primijetio da činjenica da je gđa Tysiac od 1977. godine bolovala od teškog oblika miopije nije sporna. Sud je naglasio da se njegova uloga ne sastoji u ispitivanju odluke liječnika u pogledu stupnja ozbiljnosti stanja podnositeljice zahtjeva te da smatra dovoljnim primijetiti da je gđa Tysiac strahovala da će trudnoća i porod dodatno ugroziti njen vid, kao i da se takav strah nije mogao smatrati iracionalnim u svjetlu njene povijesti bolesti i liječničkih savjeta koje je primila.

Uzimajući u obzir opći kontekst predmeta, Sud je primijetio da su prema Poljskoj federaciji za žene i planiranje obitelji liječnici neskloni dopustiti pobačaj, s obzirom da je u Poljskoj pobačaj u biti kazneno djelo, kažnjivo u slučaju kršenja uvjeta predviđenih Zakonom iz 1993. godine kaznom zatvora u trajanju do tri godine. Liječnici se naročito teško odlučuju dati dopuštenje za terapijski prekid trudnoće u odsutnosti transparentnih i jasno definiranih postupaka za određivanje jesu li ispunjeni pravni uvjeti za terapijski pobačaj. Poljska vlada je čak priznala postojanje nedostataka u primjeni Zakona. Imajući to na umu, Sud je primijetio da jednom kad zakonodavac odluči dopustiti mogućnost pobačaja, ne smije strukturirati pravni okvir pobačaja na način da postoje ograničenja korištenju takve mogućnosti. Nadalje, država treba osigurati određene postupovne forme pred neovisnim i kompetentnim tijelom koje bi, nakon saslušanja trudne žene osobno, bez odgode donijelo pisanu obrazloženu odluku. Sud je primijetio, imajući na umu prirodu pitanja uključenih u odluku o prekidu trudnoće, da bi predviđeni postupci također trebali osigurati žurnost donošenja takvih odluka, u svrhu sprečavanja narušavanja zdravlja žene.

S obzirom na takav opći kontekst, Sud je ispitao kako je pravni okvir kojim je reguliran terapijski pobačaj u poljskom pravu primijenjen u predmetu gđe Tysiac i u kojoj je mjeri uzeta u obzir njena zabrinutost zbog mogućih negativnih posljedica trudnoće i poroda na njeno zdravlje.

Sud je na početku primijetio da je Vlada upućivala na uredbu ministra zdravstva od 22. siječnja 1997. godine koja predviđa postupak donošenja odluka o terapijskom pobačaju; da je taj postupak, utemeljen na medicinskim kriterijima, relativno jednostavan i omogućava pravovremeno poduzimanje relevantnih mjera. Međutim, Sud je zaključio da uredba nije predviđela nikakav postupovni okvir za slučaj neslaganja oko pitanja je li preporučljivo izvršiti terapijski pobačaj, kako neslaganja između trudne žene i njenih liječnika, tako i između liječnika samih.

Sud je zatim primijetio da je Vlada upućivala na članak 37. Zakona o liječničkoj profesiji iz 1996. godine, koji u slučaju dvojbe u pogledu terapijskog pobačaja ili zahtjeva pacijentice liječniku dopušta tražiti i dobiti mišljenje kolege. Međutim, Sud je naglasio činjenicu da je ta norma upućena isključivo liječnicima i kao takva ne pruža pacijenticama postupovna jamstva u pogledu dobivanja takvog mišljenja ili osporavanja istoga u slučaju neslaganja. Sporna odredba također nije regulirala poseban slučaj u kojem trudna žena zahtijeva zakonit pobačaj.

Stoga je Sud zaključio da poljsko pravo primijenjeno u ovom predmetu nije sadržavalo učinkovit mehanizam putem kojeg bi bilo moguće ustanoviti jesu li uvjeti za zakoniti pobačaj

ispunjeni. Time je stvorena situacija trajne nesigurnosti za gđu Tysiac te je ona posljedično pretrpjela tešku duševnu bol i tjeskobu u pogledu mogućih negativnih posljedica trudnoće i poroda na njeno zdravlje.

Sud je izrazio mišljenje da niti prekršajne odredbe poljskog prava nisu gđi Tysiac omogućile zaštitu njenog prava na privatni život. Dotične su odredbe bile retroaktivne i na temelju njih su sudovi mogli tek podnositeljici zahtjeva dodijeliti naknadu štete. Slično, niti kazneni postupak protiv liječnika R.D. nije mogao spriječiti narušavanje zdravlja podnositeljice zahtjeva. Sud je stoga zaključio da retrospektivne odredbe same po sebi nisu mogle pružiti primjerenu zaštitu tjelesnom integritetu osobama u tako osjetljivoj situaciji kao što je ona gđe Tysiac.

Uzevši u obzir okolnosti slučaja u cjelini, Sud je zaključio da je Poljska, u kontekstu kontroverznog pitanja terapetskog pobačaja, propustila pružiti zaštitu pravu gđe Tysiac na učinkovito poštivanje njenog privatnog života te je stoga utvrdio povredu članka 8. Konvencije.

Članak 13.

Primijetivši da se prigovor gđe Tysiac koji se odnosi na ovaj članak u bitnome poklapa s pitanjima ispitanim u okviru članka 8., Sud je izrazio shvaćanje da nije potrebno posebno ispitivati prigovor u odnosu na članak 13.

Članak 14. zajedno s člankom 8.

Uzevši u obzir razloge iznijete prilikom utvrđivanja povrede članka 8. Konvencije, Sud nije smatrao nužnim ispitivati prigovore podnositeljice zahtjeva u odnosu na članak 14. Konvencije.

Odvojeno mišljenje suca Bonella, kao i drugačije mišljenje suca Borrego Borrego, priložena su presudi.

Na temelju članka 41. (pravična naknada), Sud je podnositeljici dosudio 25,000 EUR na ime nematerijalne štete te 14,000 EUR na ime troškova i izdataka.